

Můj příběh jednomu
POLICIE

© Grada Publishing, a. s., 2020

Text © Jan Duda, 2020

Mijn prietzel jurehem
POLICIE

JAN DUDA

ÚVOD

Vážení a milí čtenáři, máte před sebou knihu, která vypráví příběh docela obyčejného (dnes již bývalého) policisty. Můj příběh. Byl jsem příslušníkem Policie České republiky necelých dvanáct let. Během této doby jsem si postupně vytvářel svůj vlastní obrázek české policie, jehož současnou podobu vám v této knize otevřeně předkládám spolu s mým příběhem, který je s tím policejním velmi úzce spjatý.

Uvažoval jsem dlouho, jak nejlépe uchopit vše, co jsem chtěl předat. Nakonec jsem se rozhodl, že pro co možná nejlepší pochopení celého kontextu příběhu a mých postojů a názorů s ním spjatých bude nejlepší, když se zejména na samém začátku knihy pokusím objasnit, jaký typ člověka jsem, co všechno zformovalo mou současnou osobnost, jež napsala tyto řádky. Kniha se tak netýká výhradně policejního tématu, ale – v první kapitole – také mého dětství a mládí.

Vše, co se v této knize dočtete, vychází z mých vlastních zkušeností a zážitků a jedná se o můj osobní názor. K policii se zde v mnoha ohledech vyjadřuji tvrdě, nekom-

promisně a zcela bez okolků. Stále se však jedná o pohled jednoho člověka, a tak není zapotřebí brát vše příliš vážně a striktně stavět na tom, co se zde dočtete. Věřím, že vám tato kniha pomůže pochopit, jaké to je být v této době a v naší zemi policistou, a tak možná alespoň trochu nahlédnout do života těch, kteří vám třeba udělili pokutu nebo s vámi sepsali trestní oznámení.

Mým záměrem není pomluvit nebo snad pošpinit český policejní sbor, ale naopak přiblížit jeho poslání a fungování široké veřejnosti z pohledu člověka, který s ním má bohaté zkušenosti, jsou mu známy ty nejpalcivější strasti policejní práce a obecné problémy celé policejní organizace, neboť se domnívám, že v oblasti policejní tematiky kolují v naší společnosti mnohé nepravdivé domněnky a dezinformace.

V této knize vám dávám možnost sledovat postupný proces toho, jak jsem se stával policistou. Dočtete se, kdy a proč jsem se rozhodl, že se jím stanu, a jak jsem se prvotně i průběžně seznamoval se zbraní, zákony, policejním vybavením a zejména praxí, která je docela jiná, než jak vám ji předkládají televize a jiná média.

V knize často narážím na různá kontroverzní témata, obzvláště v souvislosti s některými zákony a jejich novelizacemi, které dle mého názoru značně zkomplikovaly, nebo dokonce výrazně zhoršily celkové fungování naší policie. Snažím se vycházet především ze svých osobních zkušeností, jež byly těmito aspekty formovány, a tak je docela

možné, že se najde někdo, kdo tyto aspekty vnímal nebo vnímá odlišně či shledá nějaké nepřesnosti v tom, jak vše popisují. Nejsem doktorem práv, politicky angažovaným člověkem ani odborníkem na bezpečnostní otázky, a tak věřím, že mi budou případné nepřesnosti odpuštěny. Ostatně mám za to, že není příliš podstatné, jak a co se kdy přesně stalo nebo napsalo, jako spíše co to znamenalo a znamená pro řadového občana této země a pro řadového příslušníka Policie ČR.

Ačkoli jsou v této knize mnohdy podrobně vyličený mé nejrůznější zážitky z policejní praxe, důrazně upozorňuji, že jsem si vědom své povinnosti plynoucí ze zákona o Policii České republiky. Jsem přesvědčen o tom, že nebyla z mé strany porušena. Zákon říká, že *„policista nebo zaměstnanec policie jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, se kterými se seznámili při plnění úkolů policie nebo v souvislosti s nimi, a které v zájmu zabezpečení úkolů policie nebo v zájmu jiných osob vyžadují, aby zůstaly utajeny před nepovolanými osobami. Tato povinnost trvá i po skončení služebního nebo pracovního poměru“*. (Viz stanovění § 115 odst. 1 z. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.)

Jedna z posledních důležitých věcí, kterou bych chtěl úvodem zmínit, je můj neskonalý vděk mé partnerce a mamince naší malé holčičky Mariánky. Jitka je ženou, která při mně stála od samého počátku našeho společného

života. Velice mě podporuje ve všem, co dělám, zvláště v mé vášni k psaní. Trpělivě mi naslouchala pokaždé, když jsem to potřeboval nebo když už jsem to chtěl vzdát. Nekonečné hodiny poslouchala klepání mých prstů do klávesnice. Nikdy si na nic nestěžovala, i když se mnou prožívala všechny náročné momenty, které jsem (nejen) při psaní této knihy zažil, neboť jsem se znovu vracel k myšlenkám a oživoval události, na které jsem se dlouho snažil zapomenout.

Slova díky směřuji rovněž ke své redaktorce: Andreo, jste skvělá! Vaše pomoc při psaní této knihy byla naprosto zásadní! Bez vás a vašich dokonalých češtinářských znalostí a rad bych knihu nikdy nebyl schopn dokončit.

Rovněž děkuji své vynikající grafičce Mirce, která stvořila obálku, jež dalece předčila mé vlastní představy o ní. Mirko, děkuji!

Poděkovat chci také nejbližší rodině, kamarádům a bývalým kolegům, kteří ve mě věří, a vám, mým čtenářům, protože nebýt vás, nepsal bych.

★ ★ ★ ★ ★

A nakonec bych rád vyjádřil velký vděk těm, kteří významně podpořili výrobu knihy: Petr Hartman, Jan Perníkl, Jiřina Kořenská, Michal Šmrha, Martin Malena, Jiří Horálek, Martin Ekrt, Miroslav Mezík, Radan Gocal a Kateřina Smutná.

KAPITOLA PRVNÍ

ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA

„Ahoj, Radku.“

„No ahoj, Honziku.“

„Rádo, rovnou se tě zeptám: Mám jít k policii? Uvažuji o tom už dlouho a ty jsi jedinej policajt, kterýho znám, tak mě zajímá tvůj názor.“

Radek se dlouze zamyslel, poněkud zvážněl a pak řekl: *„Honziku, nemyslim si, že by to byla kdovíjaká výhra. Tahle firma je už pěkně ve sračkách. Nepřemýšlels o něčem jiným?“*

★ ★ ★ ★ ★

Radkova odpověď mě překvapila – jednak jsem nevěděl, že se dá o policii mluvit jako o firmě, i když jsem časem zjistil, že tohle označení používá hodně policistů, a také by mě nenapadlo, že řekne zrovna tohle. To, co mi řekl, na mě vlastně příliš velký vliv nemělo. Ve skutečnosti jsem byl už pár týdnů rozhodnutý. Snad jsem jen toužil po tom, aby mi coby zkušený policista rozhodnutí o mé budoucí kari-

ěře posvětil – lidé rádi slyší, že to, co se chystají udělat, je dobré, ale i když se jim takového potvrzení nedostane, často to udělají stejně. Alespoň v mém případě to bylo přesně takhle. To už ale předbívám.

★ ★ ★ ★ ★

Psal se rok 2007. Já, čerstvý maturant, úspěšný absolvent Gymnázia Dr. Randy v Jablonci nad Nisou, jsem se náhle octl v situaci, kdy jsem nevěděl, co dál se sebou. Problém s rozhodováním se, co budu v budoucnosti dělat, jsem měl už na základní škole. Vlastně ani v předškolním věku jsem nikdy neuvažoval nad tím, zda je mým snem stát se popelářem, pilotem nebo kovbojem. Tím chtěl kupříkladu být už odmala můj děda – nakonec byl kovbojem jen ve svém nitru a v našich představách a živil se jako svářeč a příležitostný spisovatel či přispěvatel do místního tisku a dalších periodik a také jako fotograf. Děda vždycky říkal, že je důležité mít nesplnitelné sny, protože jen díky oné nesplnitelnosti umí být sny tak významné – drží nás naživu, vzbuzují v nás silnou touhu, jež nám nedovoluje usnout nebo zahořknout. Touha je vlastně pro člověka něco jako živá voda. „*Touha je zázrak, kámo, zázrak,*“ jak zpívá Daniel Landa. A je to naprostá pravda. Oproti dědovi však dnes věřím, že žádný sen není nesplnitelný, že pokud si něco ze srdce přejeme, splní se to.

I tak si však nevzpomínám, že bych se kdy v době raného i pozdějšího věku takovými kariérními otázkami

zabýval. Možná to bylo způsobené určitou volností, kterou se mé dětství vyznačovalo. Nikdo mě nikdy do ničeho nenuťtil, a tak jsem neměl potřebu snít o něčem, co by mi připadalo nedostižné – v mém dětském světě bylo možné naprosto všechno. Navíc jsem byl obklopen lidmi, kteří mi prokazovali nezměrnou a zcela bezpodmínečnou lásku, jež mi dopřála opravdové, ničím nerušené a krásné dětství. Moje maminka, s níž jsem trávil asi nejvíce času, o mě pečovala s nebyvalou něhou. A nejen ona.

Možná díky tomu jsem se velmi rychle stal dosti citlivou, ba spíše precitlivělou osobou. Možná jsem takový byl už od narození. Nevím. Ať tak nebo tak, prostě jsem byl jiný, trochu zženštilý, dalo by se říci. Většině mých vrstevníků například vůbec nevadily vtipy o matkách, ale já z nich byl vždycky hodně smutný. Často mi bylo až do breku, když se terčem takových vtipů stala moje maminka. A snad to bylo právě onou přehnanou citlivostí, že jsem asi ve druhé třídě základní školy začal čelit šikaně, která s krátkými přestávkami trvala několik let.

Po zařazení se mezi děti školou povinné se toho hodně změnilo. Moje dětská citlivost, bezstarostnost a z ní pramenící naivita, která se neslučovala s tím zvláštním pomatným světem venku, mi právě ve vnímání okolního – a pro mě zbrusu nového – prostředí nijak nepomohla. Měl jsem vlastně jediného kamaráda, se kterým jsem vyrůstal, jiné děti jsem neznal, nevěděl jsem, jak dokážou být zlé

na někoho, kdo je jiný, kdo třeba nemá něco, čím by oslnil ostatní. Je zajímavé, jakou moc měl ten, kdo vlastnil mobil. Asi takovou, jakou má dnes ten, kdo disponuje novým typem iPhonu – vlastně se toho příliš nezměnilo.

Pokud bych tedy měl nějak stručně charakterizovat své dětství, resp. zejména školní etapu svého života, musím rozhodně konstatovat, že to navzdory všemu hezkému, co jsem díky láskyplnému přístupu svého nejbližšího okolí zažil, nebylo až tak jednoduché. Na základní škole jsem kromě šikany čelil obrovskému strachu z angličtiny – paní učitelka byla přísná a mně to prostě nešlo. Na střední jsem pak bojoval sám se sebou, hodně složitě a dlouho se hledal a i nadále se pral s angličtinou – paní učitelka byla ještě přísnější – a mně to nešlo o to víc.

Ať už to bylo jakkoli, nikdy nic nenasvědčovalo tomu, že bych se měl v budoucnu stát policistou.

★ ★ ★ ★ ★

Protože jsem tehdy vůbec netušil, na jakou střední školu se přihlásit, zvolil jsem neutrální gympl. Asi bych se tam býval nikdy nedostal, nebýt toho, že se vedení školy tenkrát historicky poprvé rozhodlo pro velký zájem otevřít dvě třídy. Téměř celou jednu třídu naplnili studenti s vynikajícím prospěchem ze základní školy, kteří se přijímacích zkoušek vůbec nemuseli účastnit. Já jsem přirozeně patřil k té druhé půlce uchazečů, kteří přijímací zkoušky absolvovali. Jen velmi těsně jsem se vmáčkl mezi přijaté stu-

denty – rodiče jásalí a já také, byť jsem si tehdy nedovedl představit, co to pro mě znamená. Nutno podotknout, že za mým přijetím stála jedna laskavá paní učitelka v důchodu, ke které jsem před přijímačkami chodil na doučování z češtiny.

Na rozdíl od školy základní se gympl nacházel na úrovni, o jejíž existenci jsem ani neměl tušení. Je pravdou, že Základní katolická škola, kterou jsem v rodném Jablonci navštěvoval, nepatřila mezi prestižní vzdělávací zařízení, co se kvality trychtýře, jímž jsou dětem nalévány vědomosti do hlavy, týče. Na druhou stranu to však byla velmi otevřená škola, která se nebránila novým vzdělávacím trendům a panovala v ní příjemná rodinná atmosféra.

„Katolka“ – jak se té škole říkalo – fungovala do velké míry díky spolupráci se zahraniční školou odněkud ze Švýcarska, tuším. Domnívám se, že šlo hlavně o zahraniční finanční podporu a spolupráci, díky níž jsme my, žáci, měli značné výhody – jezdili jsme na krásné výlety, navštěvovali jsme místa, do kterých se běžní lidé nedostanou, byli jsme diváky soukromých vystoupení předních umělců nejen naší země. Do karet nám hrálo také to, že šlo o školu katolickou. Proč? Odpověď je nasnadě: stačí si uvědomit, kolik historických budov, kostelů, rozsáhlých objektů a celkově památek vlastní katolická církev. Avšak jediné, co jsme jako žáci měli s katolíky společné, bylo to, že jsme chodili na školu, jejíž název obsahoval slovo *katolická*. Třídní a ředitelské důtky,

dvojky z chování, podmíněčná vyloučení – to vše se tady rozdávalo jako na běžícím páse. Aby ne – hajlování před školou, vulgární projevy před učiteli, rvačky, drobný vandalismus, kouření, záškoláctví. Neštíteli jsme se ničeho, čeho by se neštíteli žáci jiných škol. Pouze se nám na rozdíl od nich dostalo určitého náboženského vzdělání, dá-li se to tak nazvat. V rámci výuky jsme měli předmět *náboženství a etická výchova*, při němž jsme si s vyučujícím povídali o biblí a všem, co s ní souvisí, ale také o zdánlivě prostých tématech, jež se dotýkala nejzákladnějších a nejzáhadnějších otázek filozofického charakteru – kdo jsme, odkud jsme se vzali a proč tu jsme. Mnozí se nám vysmívali, že se ve škole modlíme a uctíváme Ježíše Krista. Nic z toho nebyla pravda – škola nám nevnucovala víru, jen nás s ní chtěla obeznámit a vysvětlit nám to, co příznivci katolické víry považují za nezpochybnitelnou pravdu.

Vzpomínám si, že jsem o těchto tématech rád diskutoval, často jsem předkládal argumenty, kterými jsem třeba vyvracel pro mě jen těžko pochopitelné biblické pojetí vzniku světa. Také jsem nechápal některé principy chování z Písma svatého vycházející, například „on po tobě kamelem, ty po něm chlebem“ – na základě pozorování svého okolí jsem uznal, že tato myšlenka a další podobné jsou nesmysl, neboť se jimi nikdo neřídí. Věřil jsem, že ve světě vítězí ti nejlepší a nejsilnější a že tu není příliš prostoru pro biblické laskavosti.

Ony dlouhé diskuse, které jsem na taková témata s kantory vedl, mi však nezanedbatelně pomohly v pocho-
pení toho, že každý z nás má právo na svůj vlastní názor,
na přemýšlení a rozjímání. A možná právě tehdy, před
mnoha a mnoha lety, se ve mně začala formovat moje sou-
časná osobnost. V těch dobách nyní rozpoznávám prapo-
čátky svého vnitřního světa, potřeby vše do hloubky zkou-
mat a také – potřeby napsat tuto knihu.

★ ★ ★ ★ ★

Gympl mě změnil. Uvědomil jsem si, že nemám dostatek
potřebných znalostí, které by mi zaručovaly rovnocennost
s ostatními gymnazisty. Už na Katolce jsem si všiml, že
naše škola nikdy neexcelovala při matematických olympiá-
dách ani jiných znalostních soutěžích, z čehož ale vůbec
neobviňuji naše bývalé učitele nebo školu samotnou, pro-
tože bez ohledu na určité vzdělávací nedokonalosti nám
právě Katolka umožnila být déle dětmi, a to je ohromně
důležité.

I když jsem se na gymplu postupem času tak nějak
usadil, asi jsem si vždycky připadal trochu nepatřičně –
cítil jsem, že nikdy nebudu třídní premiant. Nejhorší to bylo
při hodinách fyziky, matematiky, chemie a od počátku
nenáviděné angličtiny. Znamky z těchto předmětů na kaž-
dém mém vysvědčení dávaly celému světu jasně najevo, že
ze mě nebude další Albert Einstein nebo Stephen Hawking
(byť se říká, že zrovna Einstein propadl z matematiky,

o čemž jsem se však nedávno dozvěděl, že to není pravda). Na rozdíl od Einsteina jsem matematiku nejen neuměl pochopit, ale hlavně jsem ji nesnášel. Dodnes jsem vděčný své milé spolužačce Terezce, k níž jsem byl původně za trest přesazen, že mi pomohla právě s matematikou, ale také s ostatními předměty, kde mi nebylo shůry dáno. Nebýt totiž její vřelé pomoci, zřejmě bych gympl nikdy nedokončil. Na druhou stranu některé jiné předměty mě ale celkem bavily. A nešlo jen o tělocvik, hudební výchovu nebo přestávku, ale třeba o zeměpis a společenské vědy.

Třídnímu kolektivu jsem však přispíval jinak než svými znalostmi – zejména rolí třídního šaška, o kterou jsem se dělil s několika kumpány. Kdo ví? Třeba právě proto jsem se na gympl měl dostat – měl jsem trochu ulehčit vážnosti studia, pobavit spolužáky, kteří měli plnou hlavu starostí se studiem. Jen mě dnes trochu mrzí, že jsem přitom mnohdy dobřela vytácel kantory, kterým se tímto hluboce omlouvám.

S kolegy šašky jsme kupříkladu vymysleli – možná spíše převzali – hru s docela prostými pravidly: nejprve se určilo, kdo všechno bude hrát a v jakém pořadí. Jeden z nás pak velice potichu řekl slovo *hlava* a další na řadě musel toto slovo zopakovat, avšak s hlasovou intenzitou o něco větší. Vyhrál ten, kdo jako poslední (už velmi hlasitě) zakřičel: „*HLAVA!*“ Hru jsme samozřejmě hráli během vyučování, protože jen tak dávala smysl – o přestávce by

k jejímu provozování nebyl pražádný důvod. Když na mě přišla řada, většinou jsem čekal, až se začne celá třída něčemu smát, a pak jsem „hrál“. Problém byl s takovými těmi méně vtipnými kantory, kteří neuměli třídu patřičně rozesmát. To pak docházelo k situacím, kdy jsme křičeli do ticha, a tak na sebe upoutali zmatený a možná i trochu starostlivý pohled učitele, jímž jsme byli vzápětí vykázáni za dveře, za kterými jsme trávili dlouhé a plodné chvílky, a všem kolemjdoucím jsme museli vysvětlovat, co tam děláme.

Pochlubit se musím zejména svým nepokořitelným rekordem v jiné hře, ke které nás nevědomky inspiroval jeden spolužák, když téměř ihned po zazvonění na začátku hodiny zvedl ruku s tím, zda může jít na toaletu. K mému údivu mu bylo vyhověno, a právě to bylo inspirací pro naši hru. Ani tady nebyla pravidla nijak složitá: hrát mohl kdokoli, aniž by se musel předem „registrovat“. Jeden z hráčů se prostě během vyučovací hodiny – pokud možno co nejblíže jejímu začátku – zeptal učitele, jestli může jít na záchod. Spolehlivým, i když nepravděpodobně znějícím argumentem většinou bylo, že se dotýčný během přestávky věnoval přípravě na hodinu, a proto se (chudák) ani nestihl vyčurat. Cílem hry pak bylo strávit na záchodě, obecně mimo třídu, co nejdelší čas. Jak se neustále prodlužovala doba, kterou musel další hráč pokořit, aby překonal předešlého, rozhodl jsem se hru jednou provždy vyhrát tím, že

celou vyučovací hodinu strávím mimo třídu. Jakmile tedy paní učitelka vešla do třídy a přivítala se s námi, zvedl jsem ruku.

„Ano, Honzo?“

„Paní učitelko, můžu jít na záchod?“

Následoval pohled na hodinky a komentář: „*Vždyť teď skončila přestávka!*“

„Já vím, ale já vážně musím,“ řekl jsem stroze, protože mi bylo jasné, že bych s tvrzením, že jsem se celou přestávku pilně připravoval na hodinu, neuspěl – paní učitelka mě dobře znala a na takový špek by mi neskočila, možná by si naopak chtěla ověřit, jak moc jsem se tedy připravil, což by mi s vylepšením známkového průměru vůbec nepomohlo.

„Běž, prosím tě,“ odvětila odevzdaně.

Když jsem se po nekonečných pětáctýřiceti minutách, během nichž jsem se procházel po škole se strachem, že mě někdo potká, vrátil zpět do třídy, spolužáci byli mým úspěchem nadšení a já také, byť jsem se obával učitelčiny reakce.

„No prosím tě, kde jsi byl tak dlouho?“ podivila se paní učitelka, když se podívala na hodinky. Vzápětí ale dodala: „Ale co, aspoň tu byl jednou klid!“

Takové a podobné pitomosti jsem prováděl do té osudné chvíle, kdy jsem si při hodině fyziky hrál se sirkami. Byli jsme ve specializované učebně, která byla určena jak pro

fyziku, tak pro chemii. Aby mohly být prováděny nejrůznější experimenty a pokusy, bylo po celé třídě rozvedeno plynové potrubí, jež ústilo do hořáků umístěných na každém stole. Ten den jsme však žádný experiment neprováděli. Pan učitel si všiml záblesku světla vycházejícího zpod mého stolu poté, co se jedna ze sirek, které jsem náhodou našel v kapse, náhle a pro mě nečekaně vznítila (jen jsem ji tak z nudy lehounce třel o škrťátko). Zvedl se a přišel ke mně s tím, že mu mám odevzdat „ten mobil“. Když jsem odpověděl, že mobil nemám – ten den jsem ho jako naschvál zapomněl doma –, pan učitel se zasmál a trochu ironicky dodal, ať mu tedy dám ty sirky. K jeho velkému – a nutno dodat také nemilému – překvapení jsem mu je skutečně odevzdal. Z učitelovy reakce a z toho, že po pár dnech následoval rozhovor rodičů s ředitelem školy, vyšlo najevo, že jsem překročil meze bezpečnosti práce. Pan ředitel mi oznámil, že bych si zasloužil pár facek: „Kdyby to bouchlo, srovnal bys se zemí nejen celou školu, ale i přilehlé sídliště!“ I když jsem si nemyslel, že by se něco takového bývalo mohlo stát, stejně jsem obdržel dvojku z mravů a byl jsem podmíněčně vyloučen. Od té doby jsem se zklidnil – musel jsem.

Úsměvným paradoxem pak bylo, když jsem od onoho pana ředitele o několik let později obdržel nějaké vyznamenání v rámci oslav Dne vzniku samostatného československého státu, kterého jsem se účastnil již v roli policisty